

Raadsvoorstel

Reg.nr. : 10748620

B&W verg. : 8 juni 2021

Commissie : Omgeving

Onderwerp:

OV Knooppunt station 's-Hertogenbosch

Cie_verg. : 29 juni 2021

Raadsverg. : 13 juli 2021

1) Status

Op grond van uw bevoegdheid om krediet beschikbaar te stellen en projecten van dekking te voorzien binnen het structuurfonds, bieden wij u ter vaststelling deze nota over Openbaar Vervoer (OV) Knooppunt station 's-Hertogenbosch aan.

2) Samenvatting

25 November jongstleden heeft de Minister van I&W tijdens het BO MIRT (Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Transport en Ruimte) met het besluiten tot het uitvoeren van een zogenaamde MIRT-verkenning een belangrijk besluit genomen over de toekomst van ons stationsgebied. Dit besluit was de resultante van een intensief ambtelijk en bestuurlijk proces van samenwerking in 2019 en 2020 tussen Provincie Noord-Brabant, Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, NS en ProRail met onze gemeente als trekker. Daarbij is in de besluittekst met nadruk de integraliteit van de knooppuntontwikkeling vastgelegd. Doorkijkend naar het gewenste resultaat bij het eind van de MIRT-Verkenning is onze gemeentelijke inzet dan ook een integraal stedenbouwkundig plan voor station en stationsomgeving (ontwikkelrichtingen voor 2040), met een breder toekomstbeeld dat ook richting geeft aan de verdere ontwikkeling van de spoorzone. Door het BO-besluit is er nu de kans om in cofanciering met de samenwerkende (overheids)partners ook het stationsgebied een doorontwikkeling te laten maken binnen het bredere kader van de Spoorzone en de stad. Het BO-besluit dient te worden gevolgd door een startbeslissing voor een MIRT-verkenning door de staatssecretaris. Voorwaarde voor een startbeslissing is dat er zicht is op financiering van 75% van de kosten van de meest voor de hand liggende oplossing voor een eerste projectfase door de samenwerkende partijen, in hoofdzaak Ministerie van I&W, Provincie en gemeente. Wij stellen u voor om enerzijds financieel invulling te geven aan het gemeentelijke deel van de gemaakte afspraken en anderzijds om middelen beschikbaar te stellen voor de plankosten voor deze fase van het project.

3) Voorstel:

Het college van burgemeester en wethouders stelt de gemeenteraad voor het volgende te besluiten:

1. In te stemmen met de uitvoering van een MIRT-Verkenning Knooppuntontwikkeling station 's-Hertogenbosch.

2. Vanwege het (financieel) commitment dat daarmee moet worden afgegeven richting onze partners in dit project, dit in het ongedekte deel van het structuurfonds opgenomen project (€12 miljoen) over te brengen naar het gedekte deel van het structuurfonds.
3. Het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet van €970.000 over de periode 2021-2023 voor de gemeentelijke bijdrage en kosten voor deze MIRT-Verkenning en het project over te brengen van de verkenningfase naar de planstudiefase.

Steller : Olzheim

Tel. : 6159383

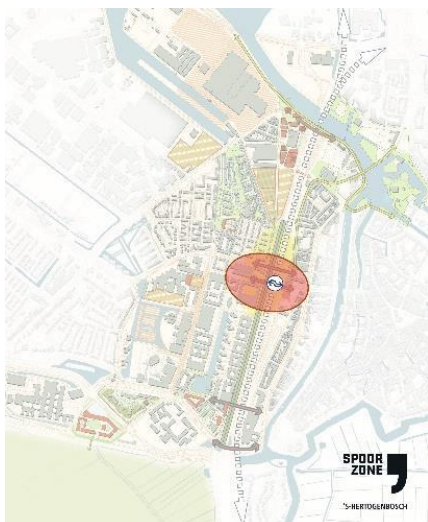
E-mail : e.olzheim@s-hertogenbosch.nl

4) Aanleiding

De door u vastgestelde ambities voor de spoorzone op het gebied van onder meer stedelijk programma, kwaliteit openbare ruimte, bereikbaarheid en omgang met industrieel erfgoed vormen de basis bij de planvorming en ontwikkeling van het stationsgebied. Het knooppunt station 's-Hertogenbosch kent de afgelopen twee decennia een sterke ontwikkeling en een grote toename in gebruik. De groei van het aantal reizigers gaat hard en de ruimtelijke en functionele grenzen komen in zicht. De spoorzone met haar station, busterminal, openbare wegen, verblijfsruimte en fietsenstallingen vraagt om een transformatie en herinrichting. Daarboven is de verwachting dat de huidige demografische ontwikkelingen en de economische groei van de stad, maar ook beleidskeuzen van de rijksoverheid ten aanzien van stedelijke verdichting, ons de gelegenheid bieden om de spoorzone verder te ontwikkelen en de gemeentelijke ambities te realiseren. Dit leidt ertoe dat er een forse opgave ligt voor het

OV-knooppunt 's-Hertogenbosch, waarbij het verbeteren van het knooppunt geen wens is maar noodzaak.

25 November jongstleden heeft de Minister van I&W tijdens het bestuurlijk overleg MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur Transport en Ruimte) een belangrijk besluit genomen over de toekomst van ons stationsgebied. Dit besluit was de resultante van een intensief ambtelijk en bestuurlijk proces van samenwerking in 2019 en 2020 tussen Provincie Noord-Brabant, Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, NS en ProRail met onze gemeente als voortrekker. Via de wethoudersbrief van 27 november bent u geïnformeerd over de uitkomst van dit BO-MIRT; Rijk en regio hebben afgesproken om een MIRT-Verkenning uit te voeren naar de integrale knooppuntontwikkeling 's-Hertogenbosch inclusief

noodzakelijke oplossingen voor de transferknelpunten. Hiertoe is ook de eerste voorwaardelijke financiële reservering gedaan door het Ministerie van I&W en verwacht het Ministerie vanuit de regio (Provincie Noord-Brabant en gemeente) ook de eerste voorwaardelijke bijdrage ter hoogte van de besproken bedragen. Om een MIRT-verkenning te starten dienen de bijdragen samen te voorzien in 75% van de verwachte projectkosten. Naar verwachting zal de staatssecretaris van I&W op korte termijn de startbeslissing nemen, waarna de MIRT-verkenning daadwerkelijk kan starten. Genoemde partijen gaan op basis van deze startbeslissing de komende 2 jaar een brede verkenning uitvoeren naar de gewenste ontwikkelingsrichting van het station en haar omgeving op lange termijn (2040). Hiervoor worden ook bestuurlijke afspraken gemaakt. Doelstelling is om binnen deze lange termijnvisie rond 2030 een eerste projectfase te realiseren.

In deze raadsnota willen wij u twee beslispunten voorleggen die de voortgang van de knooppuntontwikkeling waarborgen.

Relevante besluitengeschiedenis

Als gemeenteraad heeft u de afgelopen jaren verschillende richtinggevendende besluiten genomen die het fundament zijn onder de knooppuntontwikkeling. Deze betreffen het raadsbesluit 'Ontwikkelingsrichtingen en aanpak Spoorzone 's-Hertogenbosch' (reg.nr. 7475064) van maart 2018 en het Raadsbesluit Structuurfonds (reg.nr. 9365520) van 7 oktober

vervoer steeds belangrijker. De bevolking blijft groeien en de ontwikkeling van de Spoorzone en Brede Binnenstad vraagt een voorziening die nog meer dan de huidige Passerelle de verbinding legt tussen beide stadszijden in een knooppunt waar alle vervoersmobiliteiten van de stad samenkomen en dat een ontmoetingsplek vormt voor de stad. Het station heeft namelijk een unieke sociale, culturele en economische positie in de stad en de regio en moet toegankelijk en comfortabel zijn en ruimte bieden voor iedereen. Daarbij legt het de verbinding tussen de Binnenstad en de Spoorzone (de Brede binnenstad) en vormt de aansluiting met het regionale en landelijke mobiliteitsnetwerk. Het gaat hierbij overigens niet alleen om de vervoerscapaciteit, maar ook de fysieke mogelijkheden tot spoorboekloos rijden en een dienstregeling die de combinatie van verbindingen over de IJssellijn en A2-corrridor zonder overstappen mogelijk maakt. Niet voor niets wordt station 's-Hertogenbosch aangeduid als nationaal OV-Knooppunt in het rapport Ketens en Knopen dat het Ministerie van I&W einde januari 2021 naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Financiële bijdragen vanuit de gemeente ten behoeve van de knooppuntontwikkeling dienen vanuit uw beleid grotendeels gericht te zijn op drie lokale belangen; de gebiedsontwikkeling rond het station, bijdragen in het Actieprogramma Fietsparkeren en bijdrage in de verstedelijkingsopgave.

BO MIRT afspraken OV Knooppunt 's-Hertogenbosch (Hub)

Het Ministerie van I&W onderschrijft het belang van het OV-knooppunt in het Toekomstbeeld OV. Het OV knooppunt 's-Hertogenbosch is een belangrijk onderdeel van het nationale netwerk. Daarnaast is de spoorzone 's-Hertogenbosch onderdeel van de nationale verstedelijkingsopgave (Nationale Omgevingsvisie NOVI). Provincie Noord-Brabant, gemeente 's-Hertogenbosch, ProRail en NS zijn daarom in 2019 gezamenlijk een onderzoek gestart naar het ontwikkelingsperspectief van het knooppunt. Doel van het gezamenlijke onderzoek betrof vooral het bepalen van de noodzaak van een integrale benadering, meer grip op de inhoudelijke opgave te krijgen en tevens het creëren van zicht op de financiële haalbaarheid. Gemeente was de trekker van de samenwerking. Onderdeel van dit onderzoek was een ontwikkelingsperspectief op te stellen voor het regionale en landelijke knooppunt (zie bijlage 3). In de periode juli 2020 tot november 2020 is vervolgens tussen de partijen intensief overleg gevoerd over het resultaat van het onderzoek en hoe dat kon worden geagendeerd in het BO-MIRT van afgelopen november. De resultaten van dat ambtelijke en bestuurlijke proces zijn uiteindelijk vertaald naar de afspraken in het kader van het BO MIRT.

Deze besluitvorming door het Rijk voor de start van MIRT-Verkenning binnen een jaar tijd is uniek te noemen en benadrukt de noodzaak tot ingrijpen. Daarbij is in de besluittekst met nadruk de (stedenbouwkundige) integraliteit van de knooppuntontwikkeling vastgelegd. Doorkijkend naar het gewenste resultaat bij het eind van de MIRT-Verkenning is onze gemeentelijke inzet dan ook een integraal plan voor station en stationsomgeving (ontwikkelrichtingen voor 2040), met een breder toekomstbeeld dat past binnen de doorontwikkeling van de spoorzone. De projectkosten inclusief investeringen in commercieel vastgoed in het station en fiets parkeren zijn tijdens het opstellen van het ontwikkelingsperspectief geraamd op circa €180 miljoen inclusief BTW. De reikwijdte van het BO-besluit betreft nu een eerste projectfase, nog zonder investeringen in commercieel vastgoed en fiets parkeren en waarvoor de kosten globaal geraamd zijn op €114 miljoen inclusief btw.

In het BO MIRT is zoals aangegeven een eerste fase in de uitvoering van het Toekomstbeeld OV opgenomen. Rijk en regio hebben vanuit dit BO MIRT zicht

gecreëerd op 75% dekking van een mogelijk toekomstig project van €114 miljoen inclusief btw, te weten €85 miljoen inclusief btw, als noodzakelijke voorwaarde voor het starten van een MIRT-verkenning.

Het Ministerie van I&W reserveert daartoe nu €70 miljoen en de financiële inzet van Provincie Noord-Brabant en gemeente betreffen een gelijke bijdrage van ieder van 7,5 miljoen euro inclusief btw. Naar aanleiding van het BO MIRT besluit is de volgende fase te starten met een MIRT-verkenning. Afhankelijk van de uitkomst van deze verkenning zal realisering van een eerste fase kunnen plaatsvinden. Met de start van de verkenning dient de gemeente zich te committeren aan een eerste bijdrage van €7,5 miljoen inclusief btw wanneer het project doorgang vindt.

De bijdrage van het Ministerie van I&W in de 75% financiering houdt een bijdrage in van €70 miljoen euro, waarvan €25 miljoen euro 'nieuw geld' betreft. De eerste bijdrage van de provincie van €7,5 miljoen betreft eveneens een nieuwe toezegging, waardoor tegenover de eerste bijdrage van de gemeente van €7,5 miljoen vanuit de hogere overheden een bedrag van €32,5 miljoen staat.

Het project in de eerste fase kent op basis van het BO-besluit de volgende onderdelen binnen de MIRT systematiek:

- Vervanging of vernieuwing Passerelle
- Realisatie stationshal zijde Paleiskwartier
- Vervanging en of aanpassing stationshal centrumzijde
- Opwaardering huidig busstation inclusief wachtvoorzieningen
- Aanpak voorpleinen
- Realisatie zijperron 8

In het BO MIRT van 2020 zijn geen financiële afspraken gemaakt over investeringen in commercieel vastgoed en fiets parkeren. Voor investeringen in commerciële ruimtes staat NS aan de lat op basis van exploitatieve afwegingen door het bedrijf. De uitbreiding van Fiets parkeren (als structurele oplossing voor de nu lopende tijdelijke Quick win maatregelen fiets parkeren) vormt echter nadrukkelijk inhoudelijk onderdeel van de MIRT-verkenning. Ten aanzien van de financiering van fiets parkeren in de eerste fase is afgesproken dat deze verloopt via de voorwaarden van het Actieprogramma Fietsparkeren van de rijksoverheid. De resultaten van de verkenning zullen worden gebruikt om een aanvraag te doen voor het Actieprogramma Fietsparkeren. Het actieprogramma vergt vanuit de regio 60% aan cofinanciering. Overigens is in een eerder BO MIRT in 2019 bepaald dat er €300.000 studiegeld als cofinanciering beschikbaar is gesteld vanuit het Actieprogramma Fietsparkeren. Dit budget wordt nu ook tijdens deze MIRT verkenning ingezet.

De MIRT-verkenning moet leiden tot een voorkeursontwerp voor het knooppunt station 's-Hertogenbosch binnen een integrale stedenbouwkundige visie. Indien de MIRT-verkenning leidt tot een door alle betrokken partijen gedragen voorkeursontwerp, vormt dit ontwerp de komende jaren de basis waarop plannen concreet worden uitgewerkt en gefaseerd kunnen worden uitgevoerd. Het maken van afspraken over de invulling van de resterende 25% financiering vanuit het BO-besluit, de cofinanciering van fiets parkeren op basis van het Actieprogramma Fietsparkeren en de effecten van de mogelijke investeringsruimte van NS ten aanzien van commerciële ruimtes vinden

plaats als onderdeel van de bredere afwegingen ten aanzien van een voorkeursontwerp.

Zowel inhoudelijk als budgettair vormt de besluitvorming op het voorkeursontwerp een separaat go/no go moment voor alle betrokken partners, inclusief gemeente 's-Hertogenbosch. De systematiek van ons Structuurfonds leent zich hier ook uitstekend voor, alhoewel voor een project als dit er een langjarige doorlooptijd is tussen initiatief, voornemen en besluiten tot realisatie.

De realisatie van een eerste fase met daarin opgenomen een nieuw zijperron 8, de vervanging of uitgebreide aanpassing van de passerelle en stations-entrees, een gebouwde fietsenstalling aan de zijde van het Paleiskwartier, herinrichting voorpleinen en een (beperkte) upgrade van het busstation dient rond 2030 te zijn gerealiseerd. Onze ambitie is dat een eerste fase een zo groot mogelijke stap is richting de doelstellingen van de gemeente, maar ook zodanig dat noodzakelijke vervolgstappen niet onmogelijk worden gemaakt. Een tweede fase is vervolgens meer gericht op het stedelijke programma, met name aan de centrumzijde van het station, in relatie tot de verschijningsvorm van het busstation en ontwikkelingen van de verschillende vormen van vervoer waaronder MaaS (Mobility as a service).

Samenwerking en vervolgproces

De volgende eerste formele mijlpaal na het BO MIRT besluit van 25 november 2020 is het vaststellen van een startbeslissing voor de MIRT-verkenning. Formeel is het een beslissing van de (demissionaire) staatssecretaris die de Tweede Kamer daarvan op de hoogte brengt, waarna aansluitend door de colleges de Raad respectievelijk de Staten op de hoogte worden gebracht. Ten behoeve van deze beslissing is het noodzakelijk dat de besluitvorming over de bijdragen door gemeente en provincie is genomen. De provincie heeft eerder al positief besloten over haar bijdrage van € 7,5 miljoen.

Het BO MIRT besluit en de daaropvolgende startbeslissing vraagt in feite om een volgende fase van commitment, waarbij ook tussen de betrokken overheden over langere termijn nog onzekerheid zal bestaan over de omvang en bereidheid van inzet van middelen. De afspraken in het BO MIRTbesluit zijn dan ook zeker niet toereikend voor de realisatie van het project als geheel, maar de verwachting is dat er ook cofinanciering ontstaat op de projectdelen die nu nog geen of onvoldoende financiering kennen. Zonder uw besluitvorming komt dat proces stil te liggen en zal een integrale benadering van de opgaven in het knooppunt nu niet aan de orde zijn.

Parallel aan de startbeslissing maken de samenwerkende partijen (Ministerie van I&W, Provincie Noord-Brabant, gemeente 's-Hertogenbosch, NS en ProRail) voor de komende 2 jaar bestuurlijke afspraken over kosten, inhoud en organisatie van de verkenning. De komende MIRT-verkenning kent een aantal gedefinieerde fasebesluiten. Wij zullen u vooraf betrekken bij ieder fasebesluit vanaf de startbeslissing. Dat kan afhankelijk van de fase verschillen van actief informeren tot daadwerkelijke fasebesluiten.

Participatie

We staan nog altijd aan het begin van de planontwikkeling voor het knooppunt. Afgelopen periode hebben met name de overheden en spoorse partijen centraal gestaan. Ook de MIRT-

Verkenning zal hier op gericht zijn. Tegelijkertijd is het knooppunt een zaak die de stad als geheel aangaat. Bij de start van de verkenning wordt daarom een participatie- en communicatieplan opgesteld en tijdens de verkenning uitgevoerd.

6) Duurzaamheid

Wat is de mobiliteit van de toekomst? En hoe richt je die duurzaam in? Die vraag is voor alle betrokken partijen steeds belangrijker. Duurzaamheid is op alle niveaus van dit project daarom een leidend thema. Het waarborgen van een goede toegankelijkheid en inclusiviteit is hier ook onderdeel van. Het gebruik van de trein neemt toe als het adequaat gekoppeld is aan eigen en stadsvervoer. Echter ook in het ontwerpproces en op het meest concrete niveau van realisatie (hergebruik/circulair bouwen) en exploitatie (levensduur, energieopwekking en verbruik) dienen afwegingen te worden gemaakt met betrekking tot duurzaamheid.

7) Financiële paragraaf

Structuurfonds

Naar aanleiding van de door u vastgestelde ambities van de spoorzone en het knooppunt hierbinnen heeft u eerder ingestemd om het project knooppuntontwikkeling 's-Hertogenbosch op te nemen in de verkenningsfase van het gemeentelijk structuurfonds voor een bedrag van €12,0 miljoen, in het ongedekte deel.

Projecten opgenomen in het ongedekte deel van het structuurfonds dienen op het moment van uitvoering van dekking te zijn voorzien.

Naar aanleiding van het BO MIRT besluit en de start van de MIRT verkenning wordt uw raad commitment gevraagd voor de uitwerking hiervan en de financiële consequenties die hieruit volgen. Met uw besluit creëert u mede de condities voor een integrale benadering van de opgaven in het knooppunt. Met een eerste toezegging van €7,5 miljoen realiseert u, zoals eerder beschreven, een totaal aan nieuwe toezeggingen door de hogere overheden van €32,5 miljoen.

Boven op het bedrag van €7,5 miljoen verwachten wij zo'n €650.000 aan projectkosten voor de gemeente, waardoor het totaal van toezeggingen en kosten uitkomt op €8,15 miljoen. Naar verwachting zal in de volgende bestuursperiode inhoudelijk over het voorkeursontwerp kunnen worden besloten inclusief de feitelijke kosten, de resterende 25% financiering en de cofinanciering van fiets parkeren.

In dat kader is het aan te bevelen om nu te besluiten het project (€12 miljoen) over te brengen van het ongedekte naar het gedekte deel van het structuurfonds, en tevens het project in het structuurfonds van de verkenningsfase over te brengen naar de planstudiefase.

Zoals opgenomen in de voorjaarnota 2022 resteert er op dit moment €38 miljoen aan dekking in het structuurfonds voor de opgenomen ongedekte projecten. Daarnaast verwachten we op termijn nog een €33 miljoen aan dekking voor het Structuurfonds vanuit afdrachten van het grondbedrijf en afwikkeling van een aantal deelnemingen.

U zult er rekening mee moeten houden dat bij een volledige realisatie van de ambities de uiteindelijke gemeentelijke bijdrage hoger zal zijn dan de nu voorgestelde dekking van €12

miljoen. Aan het einde van de MIRT verkenning medio 2023 ontstaat er meer inzicht in de kosten van de eerste projectfase. Uitgaande van de huidige verdelingen en bestaande regelingen zou de gemeentelijke bijdrage op lange termijn in totaal indicatief tussen de €20 miljoen en €25 miljoen bedragen.

Definitieve besluitvorming door u over de investeringen in het knooppunt vindt uiteindelijk plaats op basis van een voorkeursontwerp met kostenraming en verdeelsleutel tussen partijen en conform uw systematiek van het Structuurfonds.

Tijdens de planstudiefase zullen we met de partners de btw-component verder uitwerken voor de optimalisatie van de btw binnen het totaalproject.

Vorbereidingskrediet

De MIRT-Verkenning voor Knooppunt 's-Hertogenbosch wordt als eindverantwoordelijke partij aangestuurd door het Ministerie van I&W en uitgevoerd door ProRail. Deze verkenning vindt echter plaats vanuit de bestuurlijke samenwerking tussen gemeente, Ministerie van I&W, Provincie Noord-Brabant en NS die daarvoor bestuurlijke afspraken maken/of hebben gemaakt. Daarom wordt de MIRT-verkenning gezamenlijk door alle partijen gefinancierd op basis van een afgesproken verdeelsleutel.

We participeren daarom als gemeente 's-Hertogenbosch vanuit de lokale en regionale belangen in gemeentelijke inzet en financiële bijdrage in deze MIRT-Verkenning. Naar verwachting kent de MIRT-Verkenning een looptijd van ruim 2 jaar tot einde 2023. De kosten van de MIRT verkenning worden door ProRail geraamd op €1,8 miljoen inclusief btw.

Voor de gemeente 's-Hertogenbosch worden de totale kosten geraamd op een bedrag van €970.000, waarvan €650.000 gemeentelijke interne en externe kosten en €320.000 als cofinanciering van de kosten van de MIRT-verkenning door ProRail. De dekking van deze bedragen vinden plaats ten laste van het structuurfonds.

8) Risicoparaagraaf

De risico's van deze MIRT-Verkenning zijn vooral van bestuurlijke en inhoudelijke aard. Indien er na afloop van de MIRT-Verkenning geen bestuurlijke keuze voor een voorkeursscenario tot stand komt en het project zou eindigen of worden beperkt tot solitaire oplossingen (realisatie zijperron 8 en oplossen transferknooppunten) wordt de kans gemist voor een meer toekomstvast en toegankelijk knooppunt.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,

De gemeentesecretaris,

De burgemeester,

drs. B. van der Ploeg

drs. J.M.L.N. Mikkers

Bijlagen:

1. BO-MIRT besluittekst november 2020 (p.23);
2. Wethoudersbrief 27 november 2020 Mobiliteitshub 's-Hertogenbosch en A2 Deil-Vught;
3. Rapport "Regionaal Knooppunt 's-Hertogenbosch, ontwikkelingsperspectief en modellenstudie" van oktober 2020.

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in zijn openbare vergadering van; 13 juli 2021

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d., 8 juni 2021

regnr. 10748620;

gelet op de Gemeentewet;

Besluit

1. In te stemmen met de uitvoering van een MIRT-Verkenning Knooppuntontwikkeling station 's-Hertogenbosch.
2. Vanwege het (financieel) commitment dat daarmee moet worden afgegeven richting onze partners in dit project, dit in het ongedekte deel van het structuurfonds opgenomen project (€12 miljoen) over te brengen naar het gedekte deel van het structuurfonds.
3. Het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet van €970.000 over de periode 2021-2023 voor de gemeentelijke bijdrage en kosten voor deze MIRT-Verkenning en het project over te brengen van de verkenningsfase naar de planstudiefase.

's-Hertogenbosch,

De gemeenteraad voornoemd,

De griffier,

De voorzitter,

drs. W.G. Amesz

drs. J.M.L.N. Mikkers